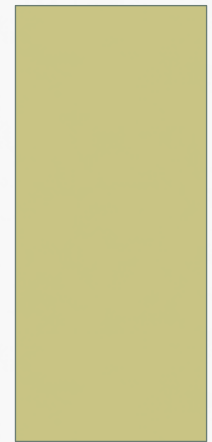

**REHABILITERENDE KROPSARBEJDE I
ÆLDREPLEJEN
- NYE KONSTRUKTIONER AF
OMSORGSRELATIONER OG DEN ÆLDRE KROP**

AGNETE MELDGAARD HANSEN – CENTER FOR
ARBEJDSLIVSFORSKING - ROSKILDE UNIVERSITET

PH.D-PROJEKT OM HVERDAGSREHABILITERING

- 2011-2015
- Hverdagsrehabilitering i hjemmeplejen
- Træning/rehabilitering og motivation – i hjemmet/hverdagslivet
 - Fysiske øvelser, nye rutiner, hjælpemidler, motiverende samtaler...
- Udføres af frontpersonale – social- og sundhedshjælpere
 - Ændrer arbejdsopgaver, arbejdsforhold, målene med plejearbejdet og relationen til den ældre borger
- Fokus: Arbejdsliv og omsorgsrelationer med ændret praksis

METODER

- Policy-analyse af udvalgte statslige og kommunale politikker og publikationer
- To etnografiske case-studier i to kommuner, der implementerer hverdagsrehabilitering på hver deres måde
 - En specialiseret og en 'bred' model
 - Skyggeobservation af arbejdet (20 arbejdsdage)
 - Interviews (29)
 - Observation ved møder, frokoster, pauser...

ANALYTISK RAMME

- Omsorgsarbejde med ældre kroppe
 - Arbejde på andres kroppe = 'kropsarbejde'
 - Ældrepleje: Intimt, lav-status og tabuiseret arbejde
 - Hænger sammen med samfundsmæssige konstruktioner af den ældre krop
 - Forbindes med død, forfald og dysfunktion – 'beskidt arbejde'
- Rehabiliterende kropsarbejde
 - Ny konstruktion af den ældre og den ældre krop: rig på potentiale og ressourcer – disse skal aktiveres
 - 'Empowerment' – den ældre skal mægtiggøres og der skal ændres ved magtrelationer i plejen

FORSKNINGSSPØRGSMÅL

Hvordan udvikler kropsarbejdet og omsorgsrelationerne i hjemmeplejen sig med det nye rehabiliterende regime?

- Hvilke strategier udvikler social- og sundhedshjælpere når de skal omsætte det rehabiliterende regime og den nye forståelse af den ældre krop til praksis?
- Hvilke konsekvenser har de nye praksisser for relationen mellem borgere og omsorgsarbejdere, samt for ældreomsorgsarbejdets sociale status?

STRATEGIER

ET PAR EKSEMPLER

LARS OG JANNE

Lars sidder på sengen og begynder at tage undertøj og et hygiejnebind på. Janne står over for ham, og læner sig op ad vindueskarmen. Undertøjet driller. Hun giver ham tips om, hvordan han lettest kan få underbukserne på, men de giver stadig problemer.

På et tidspunkt tager Janne underbukserne fra Lars for at vende den rigtige side ud. Lars læner sig straks tilbage og stikker benet frem, som om hun skal give ham underbukserne på.

Janne: *"Nej du skal stadig selv"*

Hun sætter sig nu på hug foran ham og instruerer: prøv sådan... så kan du komme op og stå, prøv at trække dem op på en gang.

Lidt senere skal Lars have strømper på, og han beder Janne gøre det. Hun afviser det og siger: *"Nej det er jo dig selv der skal. Det er vigtigt du får gang i bevægelses-systemet."*

Lars: *"Nogle dage kan man godt få hjælp til det. "*

Janne: *"Det er jo for dig selv – det er jo godt for dig – det er en hjælp til dig selv, hvis du gør det."*

(Observationsnoter, Janne, case 2)

STRATEGIER: DISTANCE OG PASSIVITET

- At bytte rundt på aktiv og passiv i plejen
- Fordringer til medarbejdere: 'Hænderne på ryggen', ikke 'tage over', holde styr på 'omsorgsgener'
- En mere distanceret, observerende og instruerende praksis – at vurdere og fremme den ældres evne til at klare sig selv

GERDA OG MORTEN

Morten og jeg går ud i køkkenet for at gøre Gerdas morgenmad klar, mens Gerda bliver på badeværelset for at vaske sig, stadig siddende på toiletstolen. Morten vil have hende til at forsøge at tisse, mens hun er på toiletstolen, og ikke i bleen senere. (...)

Morten går ud for at se til Gerda på badeværelset, for at tjekke "*at hun ikke springer over hvor gærdet er lavest*", siger han.

Mens de er derude, bemærker jeg en dymo-mærkat på bordet ved Gerdas seng – der står "*hvor der er vilje, er der en vej*".

Morten kommer ind og fortæller mig, at han lavede mærkatet til Gerda, for at motivere hende - det er hans filosofi, at tro kan flytte bjerge.

(Observationsnoter, Morten, Case 1)

STRATEGIER: MOTIVATION OG ANSVARLIGGØRELSE

- Motivere til aktivitet og egenomsorg
- Optimistisk tilgang – rose, opmuntre, ‘heppe’
- Moral og ansvar – guide i ‘den rigtige retning’

REFLEKTIONER

- Man søger at vende op og ned på subjektpositioner som aktiv og passiv i plejen - de ældre søges frisat fra en position som underlegne, passive og afhængige af hjælp.
- Dog ikke tale om et totalt skift – det rehabiliterende hjemmeplejearbejde kan samtidig siges at indeholde normaliserende og disciplinerende elementer.
- Endvidere i nogle tilfælde muligheder for social- og sundhedspersonalet, for at frigøre sig fra en position som underlegen 'tjenestepige/kropsarbejder' og opnå mere symmetriske forhold til de ældre borgere

REFLEKTIONER

- Arbejdet holder ikke op med at være kropsarbejde
- Ikke mindre intervention i de ældres liv og kroppe – men mindre ‘beskidt’
 - Man forsøger at overskride/omgå den ældre krops begrænsninger, ikke ‘blot’ at håndtere disse
 - Omfattende arbejde med at træne og forandre ældres kroppe og kapaciteter
- Oplevelse af øget værdighed for omsorgsarbejdere – og sandsynligvis også for mange borgere
- Måske en vej til at øge status og anerkendelse for social- og sundhedshjælpere
- Men også et fortsat behov for det ‘beskidte arbejde’ i hjemmeplejen – ikke alt forfald og dysfunktion kan omgås/overskrides
 - Nye hierarkier internt i professionen?
 - De der udfører distanceret kropsarbejde, og de, der stadig vil skulle tage sig af de ‘beskidte’ og ‘uværdige’ dele af den ældre krop.

KONTAKT

Mail: agmeha@ruc.dk

Telefon: 46742466